

SPORT KAO INSTRUMENT MEKE MOĆI

Sofija Milenković¹

Ministarstvo odbrane Republike Srbije

Miraš Milašinović²

Fakultet za medije i komunikaciju (FMK), Univerzitet Singidunum

Branko Vuković³

Vlada Crne Gore

APSTRAKT

U radu se razmatra uloga sporta kao savremenog instrumenta meke moći u međunarodnim odnosima, sa posebnim osvrtom na njegov značaj u javnoj diplomatiji, globalne vidljivosti i oblikovanju međunarodnih percepcija. Polazeći od teorijskih okvira diplomatije i meke moći, kroz rad se sport sagledava kao kulturni resurs, pokazatelj nacionalnog identiteta i kao komunikacioni kanal koji prevazilazi tradicionalne, pre svega političke granice. Analiza je usmerena na tri dimenzije: 1) sport kao odraz nacionalnog identiteta; 2) sport kao strateško sredstvo za međunarodnu promociju, pre svega kroz sportske mega-događaje; i 3) sportiste kao neformalne ambasadore svojih zemalja. Metodološki posmatrano, u radu se koristi kvalitativni istraživački dizajn, zasnovan na kombinaciji konceptualne i kvalitativne analize i uporedne analize slučaja. Na osnovu iskustava pojedinih zemalja, poput Ujedinjenog Kraljevstva, Nemačke, Kine, Katara i Kube, dolazi se do zaključka da sport može doprineti pozitivnom međunarodnom imidžu i da može unaprediti međudržavne odnose, pri čemu stepen efikasnosti zavisi od političkog konteksta, medijskih narativa i dugoročnih državnih strategija. Na kraju se zaključuje da je sport značajan i sve složeniji oblik „meke moći“, budući da kombinuje univerzalne vrednosti, emocije i globalnu vidljivost, zbog čega se opravdano može smatrati jednim od najuticajnijih resursa moderne javne diplomatije.

Ključne reči: „meka moć“, diplomatija, sportska diplomatija, nacionalni imidž, međunarodni odnosi.

¹ sofijamilenkovic.fb@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-3426-0487>

² miras.milasnovic.20240134@fmk.edu.rs, <https://orcid.org/0009-0003-1552-5184>

³ brankovukovic37@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-6668-8111>

SPORT AS AN INSTRUMENT OF SOFT POWER

ABSTRACT

This paper examines sport as a contemporary instrument of soft power in international relations, with particular emphasis on its role in public diplomacy, global visibility, and the shaping of international perceptions. Drawing on the theoretical frameworks of diplomacy and soft power, the study conceptualizes sport as a cultural resource, a marker of national identity, and a channel of communication that transcends traditional, primarily political, boundaries. The analysis focuses on three interrelated dimensions: (1) sport as an expression of national identity; (2) sport as a strategic instrument of international promotion, primarily through mega sporting events; and (3) athletes as informal ambassadors of their countries. Methodologically, the study adopts a qualitative, interpretative research design based on conceptual analysis, thematic qualitative analysis, and comparative case analysis. Drawing on the experiences of the United Kingdom, Germany, China, Qatar, and Cuba, the study demonstrates that sport can contribute to a positive international image and enhance interstate relations. At the same time, it shows that the effectiveness of sport-based soft power depends on political context, media narratives, and long-term state strategies. The paper concludes that sport represents a significant and increasingly complex form of soft power, combining universal values, emotional engagement, and global visibility. Consequently, it can be regarded as one of the most influential resources of contemporary public diplomacy.

Keywords: “soft power”, diplomacy, sports diplomacy, national image, international relations.

Uvod

Tokom proteklih decenija sport je postao jedan od najvidljivijih i najuticajnijih oblika globalne društvene komunikacije. Globalizacija je dodatno ojačala povezanost sporta sa različitim aspektima društvenog i ekonomskog razvoja, zbog čega je on postao važan instrument za unapređenje socijalne inkluzije, obrazovanja, zdravlja i rodne ravnopravnosti (Zbiljić, Perović i Đurić, 2025). Simbolički i kulturni značaj sporta prevazilazi okvire rekreacije i takmičenja, čineći ga sve značajnijom komponentom savremenih međunarodnih odnosa. Sport se sve češće koristi kao sredstvo kojim države nastoje da unaprede svoju međunarodnu vidljivost i uticaj. U globalizovanom okruženju, koje karakterišu intenzivna medijska pokrivenost, rastući uticaj javnog mnjenja i sve veći značaj meke moći, države se okreću alternativnim kanalima oblikovanjem međunarodnih percepcija i promocije sopstvenih nacionalnih vrednosti i interesa. Uprkos prepoznatom strateškom potencijalu sporta, njegova uloga kao instrumenta meke moći u spoljnoj politici predstavlja oblast istraživanja koja se intenzivno razvija, ali je i dalje nedovoljno proučena (Jarvie, 2024).

Koncept meke moći, koji je pre više od tri decenije uveo Džozef S. Naj (Joseph S. Nye), stekao je značajan uticaj kako u akademskoj literaturi, tako i u diskursu javnih politika (Vuving, 2009). Ovaj autor definiše meku moć kao „sposobnost da se postigne ono što se želi putem privlačnosti, a ne prinude ili plaćanja“ (Nye, 1990), dok je u novijim radovima opisuje kao promišljeni instrument nadmetanja velikih sila, sposoban da oblikuje međunarodne norme i institucije (Nye, 2023). Iako Naj (2011) priznaje da određene situacije zahtevaju primenu „tvrde moći“, koju definiše kao „sposobnost ostvarivanja željenih ishoda putem prinude ili plaćanja“, on smatra da je *meka moć* najefikasnija kada se kombinuje sa vojnim i ekonomskim kapacitetima u okviru strategije *pametne moći* (*smart power*), koja objedinjuje privlačnost i materijalne resurse (Nye, 2023). Naj stoga ističe da pored vojne i ekonomske moći, postoji i dimenzija koju označava kao meku moć (*soft power*). Za razliku od vojne i ekonomske moći, meka moć počiva na sposobnosti oblikovanja preferencija drugih putem privlačnosti, a ne prinude (Berenskoetter i Williams, 2007). Nadovezujući se na Najovu konceptualizaciju, drugi autori definišu meku moć kao sposobnost uticanja na preferencije i ponašanje drugih putem privlačnosti, umesto finansijskih podsticaja ili vojne sile (Dubinsky, 2019; Lukes, 2007). U tom smislu, kultura, političke vrednosti i miroljubivi oblici međunarodnog angažovanja predstavljaju osnovne izvore meke moći.

Na međunarodnom planu sport se afirmisao kao efikasan instrument meke moći, koji državama omogućava ostvarivanje spoljnopoličkih ciljeva i jačanje javne diplomatije. Sport je stoga usko povezan sa javnom diplomatijom, koja se definiše kao komunikacija sa stranom javnošću usmerena na izgradnju poverenja, međusobnog razumevanja i dugoročnih odnosa (Cull, 2008). Zahvaljujući svojoj globalnoj popularnosti i snažnom emocionalnom uticaju, sport poseduje kapacitet da oblikuje način na koji inostrana publika percipira određene države i društva. Za razliku od tradicionalnih diplomatskih instrumenata, sport prvenstveno deluje putem simbolike, narativa i zajedničkih iskustava, a ne kroz eksplicitne političke poruke.

Velike međunarodne sportske manifestacije, međunarodna takmičenja, bilateralne sportske razmene i međunarodno priznati sportisti pružaju državama mogućnost da oblikuju željeni narativ, odnosno da se predstave na pristupačan, nenametljiv i autentičan način. Kako ističe Pavlović (2023), novonastale ili međunarodno marginalizovane države često koriste sport kao sredstvo za sticanje međunarodnog priznanja i legitimiteta, dok ga etablirane sile koriste za učvršćivanje svog međunarodnog položaja i uticaja.

Cilj ovog rada jeste da ispita sport kao instrument meke moći u širem okviru diplomatije i međunarodne komunikacije. U skladu sa tim ciljem, rad nastoji da odgovori na sledeća istraživačka pitanja: (1) Na koji način sport funkcioniše kao kulturno obeležje nacionalnog identiteta?; (2) Kako sport doprinosi izgradnji meke moći države?;

(3) Koji faktori i mehanizmi određuju efikasnost sporta kao instrumenta meke moći i kakva je uloga sportista kao neformalnih ambasadora?

Metod

Ovaj rad zasniva se na kvalitativnom interpretativnom istraživačkom pristupu, koji se temelji na konceptualnoj i komparativnoj analizi. Imajući u vidu prirodu istraživačkih pitanja, u okviru kojih se sport razmatra kao instrument meke moći u okviru međunarodnih odnosa, cilj istraživanja nije kvantifikovanje uzročno-posledičnih veza. Umesto toga, akcenat je na sagledavanju obrazaca značenja, njihovom tumačenju i strateškoj upotrebi sporta u diplomatskom kontekstu. Ovakav metodološki pristup u skladu je sa ustaljenim istraživačkim praksama u oblasti javne diplomatije i proučavanja meke moći (Nye, 1990; Cull, 2008; Grix i Houlihan, 2013).

Metodološki okvir istraživanja obuhvata tri međusobno povezane komponente:

- (1) konceptualnu analizu,
- (2) tematsku kvalitativnu analizu i
- (3) komparativnu analizu studija slučaja.

Najpre je primenjena konceptualna analiza radi razjašnjavanja teorijskih osnova meke moći i javne diplomatije. Istraživanje se prvenstveno oslanja na Najovu definiciju meke moći kao „sposobnosti da se utiče na druge putem privlačnosti, a ne prinude ili plaćanja“ (Nye, 1990), kao i na Kalovu (Cull) tipologiju javne diplomatije, u kojoj se kulturna diplomatija, programi razmene i izgradnja dugoročnih odnosa prepoznaju kao ključni mehanizmi međunarodnog uticaja (Cull, 2008). U okviru ovog teorijskog okvira sport se posmatra kao kulturni fenomen koji, posredstvom simbolike, javne vidljivosti i medijske komunikacije, može da oblikuje percepcije međunarodne javnosti.

Druga komponenta metodološkog pristupa odnosi se na tematsku kvalitativnu analizu postojeće naučne literature iz oblasti međunarodnih odnosa, studija sporta i diplomatije. Analiza je usmerena na ključne tematske celine koje obuhvataju izgradnju nacionalnog identiteta, simbolički kapital, medijsko posredovanje i legitimitet u međunarodnoj komunikaciji. Radovi Giulianottija i Robertsona (2007), Houlihana i Giulianottija (2012), kao i Abdija i saradnika (2018), korišćeni su radi identifikovanja obrazaca koji se ponavljaju u vezi sa političkim i diplomatskim funkcijama sporta. Ovakav analitički pristup omogućava poređenje zajedničkih obrazaca u različitim nacionalnim kontekstima, bez pretpostavke da svi slučajevi funkcionišu na osnovu istih mehanizama.

Treća komponenta istraživanja zasniva se na komparativnoj analizi studija slučaja, koje služe kao ilustracija načina na koji meka moć zasnovana na sportu funkcioniše u praksi. Za analizu su odabrani slučajevi Ujedinjenog Kraljevstva (Olimpijske igre u Londonu 2012), Nemačke (Svetsko prvenstvo u fudbalu 2006), Kine (Olimpijske igre u Pekingu 2008), Katara (Svetsko prvenstvo u fudbalu 2022) i Kube (sportske razmene i međunarodna saradnja). Slučajevi su odabrani metodom namernog uzorka (*purposive sampling*), budući da predstavljaju različite političke sisteme, nivoe ekonomskog razvoja, geopolitičke položaje i strateške pristupe korišćenju sporta u sprovođenju spoljne politike. Posmatrani zajedno, ovi primeri ilustruju širok spektar strategija meke moći zasnovanih na sportu, od liberalnih demokratija do centralizovanih političkih sistema.

Cilj ovih studija slučaja nije iscrpno poređenje svih aspekata njihove primene, već pružanje analitičkog sagledavanja različitih načina na koje se sport integriše u nacionalne strategije meke moći (Grix i Houlihan, 2013; Huish, Carter i Darnell, 2013).

Važno je naglasiti da analiza ima interpretativni, a ne normativni karakter. Rad ne procenjuje da li su strategije meke moći zasnovane na sportu moralno opravdane ili politički poželjne, već ispituje način na koji one funkcionišu kao instrumenti međunarodnog uticaja i kako ih razume inostrana javnost. Ovakav metodološki pristup u skladu je sa savremenim naučnim shvatanjima, prema kojima se sportska diplomatija posmatra kao složen i kontekstno uslovljen fenomen, a ne kao jedinstven i univerzalno primenljiv instrument spoljne politike (Grix i Brannagan, 2024).

Rezultati: Sport kao resurs meke moći

Sport i nacionalni identitet

Sport predstavlja jedan od najprepoznatljivijih izraza nacionalnog identiteta u savremenim društvima. Nacionalne reprezentacije, istaknuti sportisti i istorijski sportski uspesi često predstavljaju snažne simbole kolektivnih vrednosti, tradicije i težnji jedne nacije. Prema Giulianottiju i Robertsonu (2007), sport funkcioniše kao „glokalizovani“ fenomen, koji je istovremeno univerzalan po svojoj formi, ali lokalno ukorenjen u svom značenju. Takva dvojna priroda omogućava državama da posredstvom sporta promovišu sopstvene nacionalne narative, koristeći aktivnosti koje su globalno prepoznatljive i univerzalno razumljive.

Sportski uspesi često izazivaju kolektivne emocije koje prevazilaze društvene, političke i etničke podele, doprinoseći jačanju unutrašnje društvene kohezija društva, ali i oblikovanju međunarodne percepcije države. U ovom procesu značajnu ulogu imaju mediji, koji individualna sportska dostignuća transformišu u narative o nacionalnom identitetu, kontinuitetu i zajedničkom

uspehu (Hutchinson, 2024). Na taj način sport predstavlja oblik simboličkog kapitala koji države mogu strateški koristiti u međunarodnoj komunikaciji i javnoj diplomatiji.

Sport kao instrument meke moći

Sport funkcioniše kao instrument meke moći prvenstveno zahvaljujući svojoj vidljivosti, sposobnosti da izazove emocionalnu angažovanost i snažnoj simboličkoj vrednosti. Za razliku od prinudnih oblika uticaja, njegova efikasnost zasniva se na privlačnosti, kredibilitetu i percepciji inostrane javnosti. Grix i Brannagan (2024) definišu sportsku diplomatiju kao stratešku upotrebu sporta radi ostvarivanja spoljnopolitičkih ciljeva, unapređenja međunarodnog položaja države i razvoja dugoročnih međunarodnih odnosa.

Sve značajnija uloga sporta u međunarodnim odnosima usko je povezana sa širim definisanjem savremenog koncepta bezbednosti. Bezbednost se tradicionalno posmatrala kao isključiva nadležnost države, ali su političke, istorijske i civilizacijske promene, koje su obeležile poslednju deceniju dvadesetog veka, suštinski promenile i njeno teorijsko razumevanje i praktične pristupe bezbednosti (naročito u domenu nacionalne i međunarodne bezbednosti). Savremeni koncept bezbednosti danas prevazilazi isključivo vojnu dimenziju i obuhvata političke, ekonomske, društvene, kulturne i humane aspekte (Milosavljević i sar., 2016). Uporedo sa proširenjem koncepta bezbednosti, kultura, komunikacija i sport zauzeli su i danas zauzimaju sve značajnije mesto u istraživanjima međunarodnih odnosa.

Velike međunarodne sportske manifestacije predstavljaju jedan od najvidljivijih oblika ispoljavanja meke moći zasnovane na sportu. Olimpijske igre u Londonu 2012. godine omogućile su Ujedinjenom Kraljevstvu da promoviše narative o inkluzivnosti, multikulturalnosti i organizacionoj sposobnosti (Grix i Houlihan, 2013). Organizacija Svetskog prvenstva u fudbalu 2006. godine doprinela je oblikovanju nove međunarodne percepcije Nemačke kao otvorenog, modernog i gostoljubivog društva. Olimpijske igre u Pekingu 2008. godine poslužile su Kini za predstavljanje slike ekonomske snage, tehnološkog razvoja i nacionalnog jedinstva, dok je organizacija Svetskog prvenstva u fudbalu 2022. godine predstavljala deo šire strategije Katara usmerene ka povećanju globalne vidljivosti i jačanju njegovog geopolitičkog položaja.

Dodatan primer predstavlja Svetsko prvenstvo u fudbalu 2026. godine, čiji će domaćini zajednički biti Kanada, Meksiko i Sjedinjene Američke Države. Kao prvo Svetsko prvenstvo koje organizuju tri države i najveći turnir u istoriji ovog takmičenja, očekuje se da će predstavljati značajnu platformu za promociju regionalne saradnje, organizacionih kapaciteta i međunarodne prepoznatljivosti. Iako će njegovi dugoročni diplomatski efekti i doprinos jačanju meke moći tek biti predmet analiza, ovaj događaj potvrđuje da države i dalje pridaju strateški značaj organizaciji velikih međunarodnih sportskih

manifestacija. U tom kontekstu, zvanični slogan i promotivna kampanja *WE ARE 26* simbolizuju jedinstvo tri države domaćina – Kanade, Meksika i Sjedinjenih Američkih Država – povezanih kroz fudbal, pri čemu se svakom gradu domaćinu i svakoj državi pruža prilika da predstavi sopstveni kulturni identitet (FIFA, 2023).

Pored velikih međunarodnih sportskih manifestacija, bilateralne i multilateralne sportske razmene imaju važnu ulogu u održavanju dugoročnih efekata meke moći. Programi stručnog usavršavanja, saradnja trenera, razmene mladih sportista i razvojni sportski programi doprinose izgradnji poverenja, jačanju međuljudskih veza i razvoju trajnih međunarodnih odnosa. Kuba predstavlja ilustrativan primer ovakvog pristupa kroz višedecenijsku praksu sportskog internacionalizma, koristeći sportsku ekspertizu, stručno obrazovanje i programe razmene kao instrumente razvoja diplomatskih odnosa sa državama Afrike, Latinske Amerike i Azije (Huish, Carter i Darnell, 2013).

Sportisti kao neformalni ambasadori

Međunarodno priznati sportisti mogu značajno uticati na način na koji inostrana javnost percipira države koje oni predstavljaju. Naj (Nye, 1990) ove istaknute pojedince opisuje kao „kulturne ambasadore“, čije ponašanje, sportski uspesi i javni imidž doprinose oblikovanju međunarodne percepcije njihovih matičnih država. Za razliku od zvaničnih diplomata, sportisti ostvaruju indirektno oblike komunikacije koji u pojedinim situacijama mogu biti ubedljiviji zahvaljujući njihovim ličnim pričama, širokoj medijskoj zastupljenosti i snažnom emocionalnom uticaju.

Uticaju sportista u velikoj meri doprinose globalni mediji, koji povećavaju njihovu vidljivost i oblikuju narative kojima se pojedinačni sportski uspesi povezuju sa širom predstavom o nacionalnom identitetu. Ovakav oblik neformalne diplomatije države teško mogu u potpunosti institucionalno kontrolisati, ali njegovi efekti mogu biti veoma značajni, posebno kada se sportisti povezuju sa univerzalno prihvaćenim vrednostima kao što su fer-plej, disciplina, istrajnost i poštovanje protivnika.

Diskusija: Tumačenje efikasnosti i ograničenja meke moći zasnovane na sportu

Analiza sprovedena u ovom radu pokazuje da sport predstavlja snažan, ali istovremeno i uslovljen instrument meke moći. Komparativna analiza odabranih studija slučaja ukazuje da efikasnost meke moći zasnovane na sportu zavisi manje od samih finansijskih ulaganja, a znatno više od sposobnosti da se izgrade kredibilna značenja, simboličke asocijacije i medijski narativi koji će biti prihvaćeni od strane međunarodne javnosti. Ovakav nalaz potvrđuje Najovu tvrdnju da resursi meke moći postaju uticajni tek kada postanu zaista privlačni, pri čemu taj proces zavisi od percepcije, kredibiliteta i doslednosti (Nye, 1990). Jedan od ključnih nalaza istraživanja jeste da sport svoju najveću efikasnost kao

instrument meke moći ostvaruje kada je integrisan u širu strategiju javne diplomatije. Analizirani primeri pokazuju da velike međunarodne sportske manifestacije, uključujući Olimpijske igre i svetska prvenstva u fudbalu, državama pružaju značajne mogućnosti za međunarodnu promociju i povećanje vidljivosti, ali same po sebi ne garantuju trajne reputacione koristi. Njihov dugoročni efekat zavisi od postojanja pratećih aktivnosti, poput kulturnih programa, programa razmene i kontinuiranog diplomatskog angažovanja. Ovo tumačenje u skladu je sa prethodnim istraživanjima koja ukazuju da diplomatska vrednost sportskih manifestacija prevazilazi samo trajanje samog događaja (Houlihan i Giulianotti, 2012). Primeri Ujedinjenog Kraljevstva i Nemačke dodatno potvrđuju da koordinisane komunikacione strategije, projekti urbane regeneracije i kulturni programi mogu značajno povećati i produžiti međunarodni uticaj sportskih inicijativa (Grix i Houlihan, 2013).

Analiza je takođe pokazala da medijska zastupljenost predstavlja jedan od ključnih faktora koji određuje uspeh ili neuspeh strategija meke moći zasnovanih na sportu. Iako države nastoje da putem sportskih događaja oblikuju određene narative, međunarodno značenje sporta u krajnjoj meri nastaje kroz medijske interpretacije i javni diskurs. Dosadašnja istraživanja ukazuju da sport predstavlja geopolitički spektakl u okviru kojeg države imaju ograničenu mogućnost kontrole narativa koji se formiraju u međunarodnoj javnosti (Hutchinson, 2024). Rezultati ovog istraživanja dodatno potvrđuju da kredibilitet poruka zasnovanih na sportu zavisi od usklađenosti između slike koju država nastoji da predstavi i njene ukupne političke stvarnosti.

Ova pojava posebno dolazi do izražaja u raspravama o fenomenu *sportswashing*, odnosno o „pranju imidža putem sporta“. U postojećoj naučnoj literaturi ovaj pojam označava korišćenje sporta radi stvaranja pozitivne međunarodne slike o državi, koja može biti u suprotnosti sa drugim aspektima njenog političkog delovanja (Grix i Brannagan, 2024). Polazeći od ovog pristupa, rezultati istraživanja ukazuju da rasprave o fenomenu *sportswashing* otkrivaju jedno od osnovnih ograničenja sporta kao resursa meke moći: privlačnost se ne može izgraditi isključivo međunarodnom vidljivošću, finansijskim ulaganjima ili organizacijom velikih sportskih manifestacija. Kada međunarodna javnost uoči značajan nesklad između sportskih narativa i (spoljno)političkog delovanja države, narušava se kredibilitet, a mogućnost pretvaranja simboličkih resursa u meku moć postaje znatno ograničena (Abdi i sar., 2018).

Još jedan značajan nalaz odnosi se na ulogu sportista kao neformalnih aktera diplomatije. Analizirani primeri pokazuju da sportisti mogu dati značajan doprinos izgradnji nacionalnog imidža, preslikavajući vrednosti i narative koji se povezuju sa državom iz koje potiču. Međutim, njihov uticaj ostaje decentralizovan i teško podložan institucionalnom upravljanju od strane države. Ovakvo zapažanje u skladu je sa Najovim (Nye, 1990) stanovištem da

kulturni ambasadori deluju izvan formalnih diplomatskih struktura, stvarajući istovremeno nove mogućnosti, ali i određene rizike. Shodno tome, individualne kontroverze, politički stavovi ili reputacioni izazovi mogu promeniti simboličko značenje koje se vezuje za sportiste i uticati na međunarodnu percepciju država koje predstavljaju.

Na kraju, rezultati istraživanja potvrđuju da meka moć zasnovana na sportu zavisi od konkretnog društvenog i političkog konteksta i da se njeni efekti ne mogu univerzalno prenositi iz jednog okruženja u drugo. Komparativna analiza pokazuje da politička kultura, istorijsko iskustvo, medijsko okruženje i očekivanja međunarodne javnosti u značajnoj meri oblikuju način na koji se sportske inicijative tumače na međunarodnom nivou. Stoga se doprinos ovog istraživanja ogleda u potvrđivanju da sport ne treba posmatrati kao samostalno diplomatsko rešenje, već kao strateški resurs čija efikasnost zavisi od njegove usklađenosti sa širim kulturnim, političkim i komunikacionim strategijama.

Zaključak

Sport danas zauzima znatno drugačije mesto u savremenim međunarodnim odnosima nego pre nekoliko decenija. Nekada prevashodno shvatan kao oblik zabave, rekreacije ili prostor za iskazivanje nacionalnog prestiža kroz sportske uspehe, sport je postepeno postao značajno povezan sa diplomatijom, međunarodnom komunikacijom, medijskim predstavljanjem i širim procesima međunarodnog pozicioniranja država. Savremeni međunarodni odnosi ne oblikuju se isključivo vojnim i ekonomskim kapacitetima, već i sposobnošću država da utiču na percepcije, oblikuju poželjne narative i održavaju prisustvo u globalnom javnom prostoru. U tom kontekstu sport se afirmisao kao važan kanal putem kojeg države nastoje da unaprede svoj međunarodni imidž i ostvaruju uticaj zasnovan na privlačnosti, a ne na prinudi.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da sport poseduje više karakteristika koje ga čine pogodnim resursom meke moći. Za razliku od tradicionalnih oblika političke komunikacije, sport angažuje međunarodnu javnost putem emocionalne povezanosti, simboličkog predstavljanja, kolektivne identifikacije i velike medijske vidljivosti. Međunarodna takmičenja, velike međunarodne sportske manifestacije i globalno priznati sportisti često privlače pažnju koja prevazilazi okvire klasičnih diplomatskih institucija i političkih foruma. Na taj način sport omogućava državama da komuniciraju sa inostranom javnošću posredstvom medija koji se doživljava kao manje formalan, manje konfликтan i pristupačniji od tradicionalnih diplomatskih kanala. To u velikoj meri objašnjava sve izraženiju opredeljenost država za ulaganje u sportsku infrastrukturu, organizaciju međunarodnih takmičenja, razvoj vrhunskih sportista i programe sportske diplomatije kao sastavne elemente širih strategija javne diplomatije.

Istovremeno, rezultati istraživanja ukazuju da odnos između sporta i meke moći nije ni automatski ni univerzalno uspešan. Sportski uspesi ili ulaganja u

organizaciju velikih međunarodnih sportskih manifestacija sami po sebi ne dovode nužno do jačanja međunarodnog uticaja države. Efikasnost meke moći zasnovane na sportu zavisi od političkog, društvenog i komunikacionog okruženja u kojem se sportske inicijative realizuju. Iako države mogu koristiti velike sportske manifestacije i međunarodno priznate sportiste radi unapređenja svog međunarodnog imidža, konačni efekti takvih strategija u velikoj meri zavise od medijskih interpretacija i percepcije međunarodne javnosti. Analizirani primeri pokazuju da sportske inicijative mogu doprineti stvaranju narativa o otvorenosti, modernizaciji i organizacionoj sposobnosti, što potvrđuju primeri Nemačke i Ujedinjenog Kraljevstva. Istovremeno, iste inicijative mogu biti predmet kritika koje se odnose na političku represiju, uslove rada, korupciju ili pokušaje skretanja pažnje sa unutrašnjih društvenih i političkih problema. Stoga sport ne treba posmatrati kao samostalan mehanizam koji, nezavisno od šire političke stvarnosti, može promeniti međunarodni ugled države.

Rezultati istraživanja takođe potvrđuju centralnu ulogu medija u oblikovanju političkog značenja i međunarodne interpretacije sporta. Savremeni sport funkcioniše u visoko umreženom medijskom okruženju u kojem se slike, narativi i kontroverze veoma brzo šire preko nacionalnih granica. Iako države organizuju sportske manifestacije sa jasno definisanim diplomatskim ciljevima, njihove mogućnosti da u potpunosti kontrolišu način na koji će ti događaji biti interpretirani ostaju ograničene. Medijsko uokviravanje (*media framing*) stoga ima presudan značaj u određivanju da li će sportske inicijative doprineti pozitivnom predstavljanju države, odnosno u razotkrivanju nesklada između projektovanog imidža i političke prakse.

Time se potvrđuje da meka moć ne zavisi samo od međunarodne vidljivosti, već pre svega od kredibiliteta. Kada postoji izražen raskorak između simboličkog predstavljanja države i njene društvene i političke stvarnosti, očekivani diplomatski efekti sporta značajno se umanjuju.

Analiza je, takođe, ukazala na značaj sportista kao neformalnih aktera međunarodne komunikacije. U pojedinim okolnostima međunarodno priznati sportisti mogu postati izuzetno uticajni predstavnici nacionalnog identiteta, dopirući do publike koja često prevazilazi domet zvanične diplomatije. Njihov uticaj proizlazi iz ličnog ugleda, medijske prisutnosti i simboličke povezanosti sa vrednostima kao što su disciplina, uspeh i istrajnost. Međutim, takav uticaj ostaje decentralizovan i teško ga je institucionalizovati. Sportisti ne deluju pod neposrednom kontrolom države, a njihova simbolička vrednost može se brzo promeniti usled ličnog ponašanja, političkih izjava ili medijskih kontroverzi. Iz tog razloga sportiste ne treba posmatrati kao formalne diplomatske predstavnike, već kao uticajne pojedince čija javna vidljivost može posredno doprineti oblikovanju nacionalnog imidža.

Još jedan važan zaključak odnosi se na raznovrsnost modela sportske diplomatije uočenih kroz komparativnu analizu. Analizirani primeri pokazuju

da države koriste sport za različite strateške ciljeve, u zavisnosti od istorijskog iskustva, političkog sistema, ekonomskih resursa i spoljnopoličkih prioriteta. Dok neke države sport koriste prvenstveno za učvršćivanje već postojećeg međunarodnog položaja, druge ga koriste kao sredstvo za sticanje međunarodnog priznanja, povećanje vidljivosti ili redefinisane sopstvene pozicije u međunarodnim odnosima. Shodno tome, ne postoji univerzalni model uspešne sportske diplomatije, već njena efikasnost u velikoj meri zavisi od konkretnog političkog konteksta i načina na koji međunarodna javnost tumači sportske inicijative.

Sveukupno posmatrano, rezultati istraživanja ukazuju da sport treba razumeti kao komplementaran instrument savremene diplomatije, a ne kao zamenu za tradicionalne političke i ekonomske instrumente spoljne politike. Njegova posebna vrednost ogleda se u sposobnosti da stvara emocionalnu povezanost, simbolička značenja i međunarodnu vidljivost na način koji klasični diplomatski mehanizmi često ne mogu da ostvare. Istovremeno, ograničenja identifikovana u ovom istraživanju potvrđuju da se privlačnost ne može izgraditi isključivo finansijskim ulaganjima, razvojem infrastrukture ili medijskom promocijom. Dugoročno održiv međunarodni uticaj zahteva usklađenost između slike koju država promovira putem sporta i njene ukupne političke, društvene i kulturne stvarnosti.

U savremenim međunarodnim odnosima, u kojima percepcije i legitimitet imaju sve značajniju ulogu u međunarodnom pozicioniranju država, sport će izvesno ostati važna komponenta diplomatske prakse. Njegova globalna popularnost, simbolički značaj i komunikacioni potencijal obezbeđuju mu trajno mesto ne samo u oblasti kulture i zabave, već i u širim naučnim i stručnim raspravama o moći, identitetu i međunarodnom uticaju.

Literatura:

1. Abdirashid, F. A., Bukhari, H., Alam, M., & Shah, M. (2018). Converting sports diplomacy to diplomatic outcomes: Introducing a sports diplomacy model. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 10(3), 525–542.
2. Barrie, H. (1997). *Sport, policy and politics: A comparative analysis*. Routledge.
3. Berenskoetter, F., & Williams, M. J. (Eds.). (2007). *Power in world politics*. Routledge.
4. Cull, N. J. (2008). Public diplomacy: Taxonomies and histories. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 31–54.
5. Dubinsky, Y. (2019). From soft power to sports diplomacy: A theoretical and conceptual discussion. *Place Branding and Public Diplomacy*, 15, 156–164. <https://doi.org/10.1057/s41254-019-00116-8>
6. FIFA (2023). *FIFA world cup 2026 official brand unveiled*. <https://www.fifa.com/en/articles/world-cup-2026-official-brand-unveiled-canada-mexico-usa-celebration-football-diversity>. Date of access: 13.07.2026.

7. Giulianotti, R., & Robertson, R. (2007). *Globalization and sport*. Blackwell.
8. Grix, J., & Houlihan, B. (2013). Sports mega-events as part of a nation's soft power strategy: The cases of Germany (2006) and the UK (2012). *The British Journal of Politics and International Relations*, 15(4), 521–544.
9. Grix, J., & Brannagan, M. P. (2024). Sports mega-events, sport diplomacy, soft power and sportswashing. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 16(1), 1–18.
10. Houlihan, B. & Giulianotti, R. (2012). Politics and the London 2012 Olympics: The (in)security games. *International Affairs*, 88(4), 701–717.
11. Huish, R., Carter, F. T., & Darnell, S. (2013). The (soft) power of sport: The comprehensive and contradictory strategies of Cuba's sport-based internationalism. *International Journal of Cuban Studies*, 5(1), 26–40. <https://doi.org/10.13169/intejcubastud.5.1.0026>
12. Hutchinson, J. (2024). Geopolitical economy of sport [Book review]. *International Studies Review*, 26(2), 1–5.
13. Jarvie, G. (2024). Sport, soft power and cultural relations. *Journal of Global Sport Management*, 9(4), 670–687. <https://doi.org/10.1080/24704067.2021.1952093>
14. Milosavljević, S., Tomić, D., & Mandić, G. J. (2016). Attempts at the theoretical definition of the concept of energy security as a determining factor of the international political and security system. *Vojno delo*, 68(5), 106–123. <https://doi.org/10.5937/vojdelo1605106M>
15. Nye, J. S. (1990). Soft power. *Foreign Policy*, (80), 153–171. <https://doi.org/10.2307/1148580>
16. Nye, J. S. (2011). Power and foreign policy. *Journal of Political Power*, 4(1), 9–24. <https://doi.org/10.1080/2158379X.2011.555960>
17. Nye, J. S. (2023). Soft power and great-power competition. In *Soft power and great-power competition* (pp. 1–13). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-99-0714-4_1
18. Pavlović, M. (2023). The importance of sport in social and political life: Historical and contemporary perspectives. *Diplomacy and Security*, 5(2), 193–207.
19. Vuving, A. (2009). *How soft power works*. SSRN. <https://ssrn.com/abstract=1466220>
20. Zbiljić, G., Perović, A., & Đurić, Z. (2025). International organizations, sport and sustainable development: The role in the implementation of the 2030 Agenda. *Scientific Journal Management in Sports*, 16(1), 112–131. <https://doi.org/10.46793/ManagSport16-1.112Z>

Prijem: 20.05.2026.

Recenzija: 07.07.2026.

Prihvaćen: 15.07.2026.